

SLOVENSKI PRIMOREC

UREDNIŠTVO in UPRAVA v Gorici v ulici
Orzoni šte. 58 — Cena oglasom po dogovoru.
Odpri vsak delavnik od 10. - 12. ure

KATOLIŠKI TEDNIK

IZIDE VSAK ČETRTEK

Poštni čekovni račun št. 11/5092

Leto II. Štev. 40

GORICA DNE 3. OKTOBRA 1946.

Cena L. 5.—

Krščanstvo in komunizem

Razbistriamo si glavo!

Nekdo je vprašal: »Prvi kristjani so bili komunisti in vendar jih Cerkev ni obsodila in jih ne obsodja. Zakaj pa tako ostro obsodja moderni komunizem?«

Odgovor je preprost. Med komunizmom prvih kristjanov in modernim komunizmom je velik razloček, tako da ta obsodbo zasluži, čni pa ne. Preiščimo oba natančneje!

Apostoli so imeli skupno blagajno

Če je komunizem v tem, da imajo ljudje skupno last, moramo priznati, da so bili že apostoli komunisti, kajti tudi oni so imeli skupno blagajno. To nam poroča evangelist sv. Janez ob priliki, ko je Marija, Lazarjeva sestra, Jezusu reče mazilila z oljem od pristne marde. Mazilo je bilo dragoceno, vredno 300 denarjev, kar predstavlja vrednost, ki jo je v onih časih dobil delavec kot plačo za del enega leta. Judež Iskarijot se je pohujševal nad tem velikodušnim dejanjem, ki je bilo po njegovem mnenju potrat. Godrnjal je: »Čemu ta potrat? Zakaj se ni to olje prodalo za 300 denarjev in dalo u-logim?« K temu Judeževemu vzliku pripominja evangelist: »Tega ni rekel, ker mu je bilo skrb za uboge, ampak ker je bil tat in je imel denarnice ter je izmikal, kar se je vanjo devalo.«

Iz tega evangelijskega poročila torej vemo, da so imeli apostoli skupno denarnico ali blagajno. Vanjo so devali del svojih osebnih dohodkov in darove, ki so jih dobili pri ljudeh. Iz skupne blagajne so plačevali skupne izdatke, ki so jih imeli pri oznanjevanju evangelija. Judež Iskarijot, ki se je med apostoli najbolj razumel na kupčije in čimarne zadeve, pa je bil nezvesti upravitelj skupne apostolske blagajne.

Imeli so tudi zasebno lastnino

Kljub skupni blagajni so apostoli obdržali tudi zasebno lastnino, ki so si jo pridobivali z izvrševanjem svoje obrti. Peter je bil n. pr. ribič. Del zaslužka, ki ga je imel pri ribištvu, je dal v skupno blagajno; ostalo pa je obdržal zase, da je mogel vzdrževati svojo družino. Tudi o Pavlu vemo, da je bil izdelovalec šotorov. Ni hotel biti nikomur v nadlego, živel je od svoje obrti in od svojega zaslužka. Podobno tudi ostali apostoli. Evangelij namreč ne prepoveduje zasebne in tudi ne ukazuje skupne lastnine. Dovoljuje prvo in ne nasprotuje drugi.

Evangelij se ne istoveti z enim ali drugim gospodarskim redom

Evangelij je nadčasoven, večni. Zato se ne veže z nobenim gospodarskim redom, ki je vsak začasen, minljiv. Ni se vezal s suženjstvom, ne s fevdalizmom, ne s cehovstvom, ne s kapitalizmom in se tudi ne veže s komunizmom. Evangelij prečišča ljudem, da uredijo svoje gospodarske zadeve, kakor zahtevajo krajevne in časovne potrebe. Dopolnjuje tudi, da imajo ljudje za skupne zadeve skupno premoženje. Vendar mora po evangelijskem nauku vsaka gospodarska uredba upoštevati večne postavke pravice in ljubezni in spoštovati človeško osebo. Evangelij sam pa je in ostane vzvišen nad vsak gospodarski red. V vsakem gospodarskem redu opomi-

lja evangelij ljudi, naj svojih src ne navezujejo na krivični mamon, kajti »laže bo iti kameli skozi šivankino uho, kot pa bogatino v rebeško kraljestvo.«

»Komunizem« prvih kristjanov

Sv. Luka nam v »Apostolskih delih« poroča o skupni lasti prvih kristjanov. Takole piše:

Vsi pa, kateri so vero sprejeli, so bili skupaj in so imeli vse skupno. Posvetstva so prodajali in jih razdeljevali med vse, kolikor je kdo potreboval. In spet: Množica teh, ki so verovali, so bili enega srca in enega duha. Tudi ni nihče govoril, da je kaj tega, kar je imel, njegovega, ampak bilo jim je vse skupno.

Torej pravi praveci komunizem! Prvi kristjani so v resnici imeli skupno premoženje. Vendar ima ta komunizem svoj posebni značaj in ni modernemu komunizmu prav nič podoben.

Ni bil revolucionaren...

»Komunizem« prvih kristjanov ni bil revolucionarno socialno-gospodarsko gibanje, ki je hotelo zamenjati vse krščanske občine, ampak je bil omejen na eno samo občino, namreč na ono v Jeruzalemu. Ta komunizem je osamljen pojav, ki se ni razlegnil na vse cerkev in se tudi v Jeruzalemu ni vzdržal dolgo časa.

...ampak delo Sv. Duha

Pojav si razlagamo kot izredno delo Sv. Duha. Sv. Duh je na izreden način deloval v prvih kristjanih. Zavoljo tega je imela vsaka občina svoje posebnosti.

Posebnost jeruzalemske krščanske občine je bila junaška ljubezen do bližnjega. Ker so v Jeruzalemu vstopili v Cerkev i revni i bogati, je ljubezen skušala izravnati prepad med njimi.

Premožnejši so v ljubezni do t. b. g. odstopili svoje premoženje in ga dali na razpolago apostolom, da so ga delili potrebnim. V ta namen so apostoli izbrali tudi 7 diakonov, ki so jim poverili upravo cerkvenega premoženja, ker sami zaradi zaposlenosti tega niso zmogli. Več ali manj je tudi po drugih občinah vladala ljubezen med kristjani. To nam potrjujejo razne zbirke, s katerimi so si kristjani v potrebah med seboj pomagali; ali tudi ljubezenski obedi (agape), ki so jih nekod prirejali. Toda do skupne lastnine ni prišlo. razen v Jeruzalemu. Po drugih krščanskih občinah o skupni lastni ni sledu.

Apostolski in prvokrščanski komunizem torej ni komunizem v sedanjem pomenu besede. Ni bil revolucionarno socialno-gospodarsko gibanje, ampak bil je delo Sv. Duha. Ni bil splošen, ampak omejen na eno samo občino. Zato ni pravilno, če govorimo o »krščanskem« komunizmu. Tako govorjenje Cerkev zabranjuje, ker omenjeni svetopisemski dogodki nimajo nikake sorodnosti z modernim komunizmom.

Samostanski komunizem

Iz povedanega spoznamo, da krščanstvo ni načelno nasprotno skupni lastni.

Skupno lastnino so poleg zasebne imeli apostoli: 1. da so s skupnimi sredstvi skrbeli za širjenje evangelija; 2. da so si v bratovski ljubezni med seboj pomagali; 3. da se laže posvete popolnejšemu življenju. Imeli so jo tudi prvi kristjani v Jeruzalemu. Skupno lastnino imajo tudi krščanski redovi.

Krščanska vera vabi namreč ljudi k popolnejšemu življenju. Dobe se ljudje, ki se temu vabilo odzovejo. Da bi popolneje živeli, vstopijo v samostan.

V hrepenenju po popolnejšem življenju kaže krščanska vera redovnikom posebno pot. Redovnik mora najprej sebi odmreti in nase pozabiti. Podvreči si mora želje oči in mesa ter napuh življenja z obljubo uboštva, devištva in pokorščine. Sele nato se povzpne v duhovni svet in stopi na pot popolnejšega življenja.

V hrepenenju po krščanski popolnosti redovnika ne smejo motiti posvetne skrbi, kaj bo jedel, kaj bo pil in s čim se bo oblačil. Brez tega pa seveda tudi redovnik ne more živeti. Brez tega tudi redovnik ne more iskati božjega kraljestva. Zato skrbi za posvetne zadeve redovnikov njih samostan. Kakor apostoli, tako imajo tudi redovniki skupno blagajno. Vanjo devajo milošino, ki jim jo darujejo ljudje iz tega ali drugega naslova. Skupno blagajna pa skrbi za njih osebne in skupne potrebe.

Samostanski komunizem torej temelji na prostovoljni in popolni samoodpovedi redovnikov. Brez take odpovedi bi bil komunizem po samostanih nemogoč.

Razlika med redovnikom in človekom v svetu

Razvidno je, da je med redovnikom in svetnim človekom velika razlika.

Človek v svetu ima pravico, da si pošteno pridobiva premoženje in da ga rabi po volji božji, da sklene zakon in si ustanovi družino, da se po svojih sposobnostih uveljavlja v človeški družbi. Te pravice so naravne. Lahko se jim človek zaradi božjega kraljestva prostovoljno odpove, toda vzeti mu jih ne sme nihče. Nasilno bi ravnal s človekom, kdor bi mu te pravice kratil.

Zato človek, tak kakor je po naravi, ni primeren material za gradnjo komunistične družbe. Da bi se mogel komunizem v svetu uveljaviti, bi bilo treba svet spremeniti v samostan in ljudi v redovnike s strogo samostansko disciplino. To pa ni mogoče. Le malo ljudi je namreč poklicanih, da odmrjejo sebi, kakor odmrjejo sebi redovniki po samostanih.

Vendar je komunistični ideal skupnega premoženja za široke delavske množice dandanes tako privlačen in očarljiv, da hočejo imeti komunizem tudi zunaj samostanskih zidov. To je moderni komunizem, ki nasilno jemlje človeku naravne pravice, katerim se redovnik v samostanu prostovoljno zaradi božjega kraljestva odpove. In da tega nasilja ne čuti, človeka komunizem razbrzda in mu da vso svobodo greha. In zato je komunizem privlačen zlasti za naravno pokvarjene ljudi.

Izvor modernega komunizma

Apostolski prvokrščanski in samostanski komunizem imajo svoj izvor v krščanski ljubezni, v odpovedi trojnemu poželenju in v zamaknjenosti v duhovni svet. Ne tako moderni komunizem. Ta izvira iz rapačnega prepričanja, da poleg materije in neznanih sil, ki so v prihod, ni duhovnega sveta, ni Boga in ne človeške duše. Zato govori moderni komunist jezik, ki je verum človeku tuj, kakor mu je tuj jezik komunizma samega.

Govorica modernega komunizma

Takole uče komunisti: Materija se razvija. Z materijo se razvija tudi človek in njegovo gospodarstvo. Sedanja razvojnja stopnja gospodarstva zahteva, da se uvede skupna lastnina. Zato naj se zasebna lastnina odpravi. Z njo naj se odpravijo tudi vse verske, moralne in pravne ustanove, ki so nastale iz zasebne lastnine v njeno zaščito in obrambo. Te ustanove so zlasti Cerkev, družina, sedanja uredba države.

Uredba skupne lastnine je za človeštvo napredek. Zagovorniki zasebne lastnine so torej nasprotniki napredka. To so kapitalisti, reakcionarji, fašisti, izdajalci, belogardisti itd., pač kakor zahteva položaj, da je psotka bolj učinkovita. Vso to galazen je treba fanatično sovražiti. Treba jo je uničiti in iztrebiti. Stopnja razvoja in napredka človeštva to zahteva.

V uničevanju nasprotnika so dovoljena vsa sredstva, kajti moralno je vse, kar služi napredku. Moralna je laž, obrekovanje, uboj... Nasprotnik nima pravice, da bi se branil. Če se brani, stori zločin in treba ga je uničiti kot zločinca.

Kjer je reakcija še na oblasti, se mora proti njej rovariti, demonstrirati, manifestirati, protestirati, pobirati podpise tovarišev in tovarišic.

Delo za komunizem se mora razširiti na ves svet. Komunizem ne more govoriti o zmagi, dokler bo na svetu ena sama reakcionarna država.

Komunistični bogovi so na zemlji. Ti so komunistični voditelji od Moxa do Stalina in vmesne figure. Komunistični bogovi so tudi delo, produkcija, vsemogočna komunistična država... Tem bogovom mora vse služiti. Kadar bodo ti bogovi po vsem svetu zavladali, bo napočel raj na zemlji.

Taka je govorica modernega komunizma. Kristjanu je nerazumljiva.

Razloček med »krščanskim« in modernim komunizmom

Kajne, prijatelj, kak razloček med prvim in drugim komunizmom! Kot med nebom in zemljo!

Sicer ena beseda, toda dve reči, ki se ne moreta in ne smeta zamenjavati ena za drugo. Tam ljubezen, tu sovraštvo. Tam pomoč, tu nasilje. Tam svoboda, tu suženjstvo. Tam moralna popolnost, tu nenavadna moralna pokvarjenost. »Krščanski« komunizem gleda navzgor, v nebo, in upa na nebeško plačilo, moderni komunizem pa ima oči obrnjene v zemljo in vse pričakuje od nje. V nebo dviga le pest.

Zaključek

Prijatelj, razbistrila sva si glavo in sedaj razumeš, zakaj cerkev obsodja moderni komunizem, ni pa obsodila in ne obsodja »krščanskega«.

Vendar Cerkev gleda na moderni komunizem kot na mogočno težnjo po ozdravljenju družabnih in gospodarskih razmer v bolni človeški družbi. Zato ga jemlje resno. Njegove želje, v kolikor so upravičene, so tudi njene želje.

Toda Cerkev ve, da je moderni komunizem na napačni poti. Pot modernega komunizma z njegovi materialističnimi nauki in nasilnimi metodami ni pot, po kateri se pride do ozdravljenja človeške družbe. Ta pot je zgrešena! Treba je na drugo, na pravo pot!

Prava pot pa je pot notranje prečiščenega in moralno zdravega človeka. Le tak se bo usposobil za velike družabne in gospodarske reforme, ki so našim časom tako silno potrebne.

Prijatelj, pojdiva na to pot! Bodiva si najprej na jasnem, kaj hočeva, da ne bova hotela nekaj, kar ni prav, kar je nasprotno naravi, zdravi pameti in veri.

Zraven tega pa se oboroživa z uboštvo v duhu, ki ni neumnost, ampak prostost duha, ki ga nobena bogastvo ne zemlje ne vklepa v okove. Oboroživa se z resnično in dejavno ljubeznijo, ki se ne boji nobenih žrtv, ki vse prenese in pozabi vse žalitve in zna biti potrpljiva.

Tako bova postala »komunisti«, ki naju Cerkev ne bo nikoli obsodila. Nasprotno! Postala bova z njo znanilca in tvorca nove dobe, ki prihaja, porojna v krvi vsega človeštva.

INTERDIKT NAD GORENJIM POLJEM

Goriški knez nadškofijski Ordinariat je objavil pod šte. 2862/46 naslednji

ODLOK,

s katerim se izreka interdikt nad župnijo Gorenje polje

Ko se je dne 15. t. m. prečastiti g. Izidor Zavodlav, župnik gorenjepoljski, vračal domov, so ga neznani zločinci ugrabili ter najbrže umorili.

Ljudski glas označuje za sokrvice tega temnega zločina več domačih župljanov, ki so nekaj dni prej podpisali vloge proti župniku.

Da ne ostane nekaznovan tolik zločin ter da ne bo motena žalost Cerkev z zunanji slovesnostmi v kraju, kjer je ta zgledni duhovnik vršil z izredno gorečnostjo dušno pastirstvo, izrekamo na osnovi kan. 2268 ter sledečih cerkvenega Zakonika, potem ko smo vse pred Bogom preudarili, v moči tega odloka

splošni krajevni interdikt,

kot v kan. 2271, nad cerkvijo, iz katere se mora odstraniti tudi Najsvetejše, ter nad ozemljem župnije sv. Mihaela nadangela v Gorenjem polju.

Izvršitev tega odloka nalagamo preč. gosp. dekanu v Kanalu.

Dano v Gorici dne 23. sept. 1946.

KAROL, nadškof

ZAKAJ INTERDIKT nad Gorenjim poljem?

Mnogim se bo zdela cerkvena kazen, ki je zadela gorenjepoljsko faro, prehudá. Vzeti ljudem Jezusa in prepovedati delitev zakramentov ter izvrševanje vseh svetih obre-

dov v celi fari gotovo ni majhna kazen. Zato bo morda kdo mislil, da je Cerkev ravnala prestrogo. Če je nekaj hudobnežav povzročilo zločin, čemu morajo trpeti vsi?

Zal pa je resnica, da ni bil samo kak zlobnež, ki je ugrabil domačega župnika, temveč so bili pri tem sokrivi tudi mnogi domačini. Stvari so se razvile takole.

Pred približno mesecem dni je neki moški ugrabil pošiljko Primorca ženske, ki ga je s pošte nesla v farovž. Domači župnik je to v cerkvi z lepimi besedami omenil. Pozval je obenem vernike, naj le še naprej radi berejo S. P.

To pa ni šlo v račune nekaterim domačim ljudem, ki so videli, da jim S. P. in župnik mešata štrane, ker ljudstvo ni več tako slepo drlo za njihovimi gesli kakor nekdanj. Zato so organizirali pobiranje podpisov po fari, kakor so tega dela že vajeni. Podpise so pobirali na dve poli papirja. Na eni je stalo pisano, da ljudstvo zahteva, naj se S. P. ne prodaja več v cerkvi (v cerkvi se tudi ni prodajal, temveč v zakristiji), ampak v trafiki. Na drugi poli pa nihče ne ve, kaj je bilo zapisano, ker se druge pole niso izročili župniku. Kakor že večkrat, so ljudje podpisovali menice in bianco. Nabiralna akcija je bila uspešna, kakor so vse uspešne, ki se pobirajo s tih grozljajo, da kdor ne podpiše, je »bea garda«. Nabrali so 289 podpisov, ki jih je deputacija petih močv priselila v farovž g. župnika, češ da to je svobodna volja ljudstva. Župnik je to vzel na znanje, odgovoril pa ni nič posebnega. Podpisana pola je ostala v župnišču.

Govorica kroži, da je bila na dru-

gi poli zapisana zahteva, da je treba g. župnika usmrtiti.

Takoj nato je sledil dopis iz Gorenjega polja v Pr. dnevniku z dne 12. sept., kjer se napada domači župnik, da govori raz prižnico zoper Jugoslavo in da so zato verniki prinesli podpisan protest v župnišče. Istčasno se omenja, da je župnik odredil odvezo neki tovarišici.

V nedeljo 15. septembra je ž. g. I. zidor Zavavlav izginil. Znano pa je tudi, da so tiste dni na sestankih v Kanalu in drugod govorili o gorenjopoljskem župniku in seveda ne v pomirljivem smislu.

Ali je torej domače ljudstvo nedolžno nad krvjo g. Zavavlava? Po vsem, kar je znano, moremo mirno reči, da vsi ne. Tisti, ki so podpisovali, so krivi. Kdor krade in kdor žakelj drži, oba kradeta. Zato, da bi se gorenjopoljski farani in tudi drugi zavedli, kako velik je greh rovarjenja zoper dušne pastirje, je čutil g. nadškof dolžnost, da razglasi interdikt nad celo župnijo. Ne dolžni naj delajo pokoro in zadoštujejo za krivce: krivci pa naj spoznajo svoj greh in se pobjljšajo. Ljudje naj spoznajo, da je duhovnik tisti, ki hrani med njimi Jezusa. Kdor duhovnika noče imeti, tu di Jezusa, Boga ne bo imel.

PRIMORSKI DNEVNIK ter gorenjopoljski zločin

Vsa slovenska javnost je ogorčena nad zločinom, ki se je izvršil v Gorenjem polju, kjer so odpeljali gosp. župnika Zavavlava in ga najbrže umorili. Krivcev ni treba iskati. Vsi vedo, kdo mu je grozil, kdo je zbiral podpise zoper njega. Tudi Primorski dnevnik ga je krivično napadal in šuntal zoper njegovo javno mnenje. Prečastiti g. Zavavlav je tedaj tožil to komunistično glasilo in urednik bi bil kaznovan, da se ga ni gorenjopoljski župnik usmilit in mu odpustil pod pogojem, da bo časopis prekladal svoje klevete. In časopis je to tudi storil in s tem priznal, da mu je storil krivico. Toda strup, ki ga je slišno časopisje sikalo na duhovnike ter še zlasti na to ubogo žrtev, je zastupil srca in vest ljudi, ki so zdaj storili to strašno dejanje.

Sumljivo je poročanje Primorskega dnevnika glede izginulega g. Zavavlava. Prvotno je objavil notico, da je gorenjopoljski župnik izginil. Nato je skušal vreči odgovornost na italijanske oborožence, ki so baje napadli

sedež SIAU-a v Nekovem. Kdo jih je naročil in zakaj prav tedaj? Potem je poročal, kako zapira policija ljudi v Gorenjem polju in okolici ter da nihče ne ve, zakaj. Končno pa je prinesel zlobno sestavljeno poročilo o kneznadškofovem interdikt nad Gorenjim poljem. Kazen interdikt, ki je stara poldrugo tisočletje, nima ničesar opraviti s Hitlerjevimi in Mussolinijevimi represalijami. Pač pa ima izginotje gosp. Zavavlava popolno sličnost z izginotjem g. Sateja ter g. Gabrejne, katere so odpeljali SS-ovci in ju poklali. (Za ta dva smo vsaj to vedeli, kje sta njuni trupli, in tako so jima domačini preskrbeli dostojen pogreb. Duhovniki, ki so bili odvedeni od lastnih bratov, so pa izginili brez sledu. Tako Piščanc, Sluga, Pisk, Obid... Tako tudi zgledni laiki, kakor n. pr. Vera Lestan v Mirnu itd.)

Komunistični časopisi in propagandisti naj si izprašajo vest in skušajo ugotoviti, koliko krivde bi utegnili zadeti... tudi njih.

Poročilo

GROZOTE, KI SO BILE
IN SO ŠE MARIKJE

o razmerah v koncentracijskem taborišču Gusen v Avstriji

Cairo - Montenotte

V marcu mesecu 1943 so se vršile na Primorskem velike racije. Italijanske fašistične oblasti so pozaprele skoraj vse količkej uglednejše in narodno zavedne ljudi ter jih internirale v taborišču Cairo-Montenotte v provinci Savona. Po kapitulaciji Italije se je poveljnik taborišča uprl razpustitvi taborišča, češ da mora dobiti za to izrecno povelje višjih oblasti. Le malokaterim internirancem se je posrečilo, da so se na kak način izmuznili in so vrnili domov. Veliko večino je tako zajela tu nemška vojska. V taborišče sta prišla najprej neki nemški konzul in Gestapo. Nemci so odredili, da se internirancem izboljša prehrana, zlasti da so dobili več mesa.

Poizvedovali so, zakaj so ti ljudje internirani. Določili so, da se vse taborišče premesti v Nemčijo ter so obljubili, da bo tam takoj vsak posamezen primer raziskan in bo po zaslišanju vsak interniraneec odpuščen domov, ako se izkaže, da nima kake posebne krivde. Dne 9. oktobra 1943 je bilo tako odpeljanih

iz Savone 987 internirancev, večinoma primorskih Slovencev, italijanskih državljanov. Nekaj pa je bilo med njimi tudi takih iz Ljubljanske pokrajine, ki so jih italijanske oblasti posamezno zaprle in internirale v Cairu-Montenotte. Do državne meje so za stražo spremljali transport italijanski bersaljeri, tor so interniranci dobivali prehrano od italijanskega Rdečega križa. Ko pa so pri Trbižu prestopili državno mejo, so Nemci vagoni zaprli, da ni mogel nihče izstopiti niti ob postanku na večjih postajah, tako da so bili prisiljeni opravljati vse potrebe kar v vagonih. Prejeli niso več nobene prehrane.

Gusen

Po prihodu v Gusen so internirancem pobrali vse imetje, kovčege z vso vsebino, obleko, ki so jo imeli na sebi in italijanske erarske omedje, ki so jih bili prinesli s seboj iz Cairu. Dobili so vsi stare obleke, vse zašite, raztrgane, same cape in po dve prepereli omedji. Nekateri so dobili tudi le manjše kose omedje, tako da so jih morali samj sešivati z motvozom, ako so jih hoteli rabi-

ti. Vsem so po sredi glave obrili lase od čela do tilnika v širini kakih 4 cm. Namesto čevljev so dobili le losene cokolje, nogavice nič. Dali jim niso nobene žlice, niti jim niso pustili lastnega jedilnega orodja, ki so ga imeli s seboj. Kuhali so jim večinoma samo repo, kruha so dobivali po 1 hleb na osem ljudi dnevno. Pisati niso smeli nikamor, zato tudi svojci niso mogli pisati njim niti jim pošiljati paketov. Že žišča v barakah so bila napravljena v treh etažah drugo nad drugim. Slamnjace, tkane iz debelih papirnatih vrvice, so bile široke po 75 cm in napolnjene s strojnim oblanjem. Na vsaki slamnjači sta spala po dva interniranece, ki sta morala biti oba vedno obrnjena v isto smer na levo ali na desno stran, ker sicer ni bilo za oba dovolj prostora. Od ležanja na takih ležiščih so se ljudem napravile rane, zlasti ker so bili skrajno shujšani. Interniranci so morali delati v kamnolomu, nakladati in prenašati težke skale, kopati in betonirati temelje za neke tovarne ter nametavati premoag na visoke kupe. Za paznike so bili v taborišču Poljaki, samu bivši težki kaznjenci, morilci, roparji itd. Ti so ravnali z interniranci nečloveško surovo. Pretepali so jih brez vsakega povoda z debelimi gumijevimi cevmi, v katerih je bila na enem koncu za držaj vtaknjena lesena palica. Tolkli so najraje kar po glavi. Ob prvem udarcu se je žrtvi ulila kri, ob drugem se je opotekla, s tretjim so pa že vsakega spravili na tla ter ga nato suvali in breali še na tleh. Tako ravnanje se je pričelo zjutraj pri vstajanju in se nadaljevalo ves dan, pri pospravljanju ležišč, na apelu, pri jedi, na delu še posebno hudo in sploh ob vsaki priliki. Etdina zaščita pred pretepanjem je bila ta, da so se izogibali paznikov in se jim izmikali. Kdor je bil v njih bližini, ni bil nikdar varen, da ne bo postal žrtev njih surovosti. Zaradi slabe hrane, pretežkega dela, slabega ležišča, mraza in zlasti vsled pretepanja so ljudje vidno hirali in umirali. Na apel so morali čakati na mrzlem dvorišču ob vsakem vremenu, bodisi v dežju ali v snegu po več ur. Da bi ne premrzli in otrpli, so se drgnili drug drugega in mahali z rokami ter se topli po premrzlih udih. Na apel so morali hoditi tudi bolniki. Če pa je kdo ponoči umrl v baraki, so ga morali drugi prinesiti na apel. Bolničke, ki jim niso dovolj naglo umirali, so vlačili v pralnico, kjer so jih škropili nage z mrzlo vodo, čckler niso izdihili, nato so jim pobrali iz ust zlate zobe in jih sežigali v krematorijih. Kdor je imel zlato zobovje, ni bil nikdar varen, da ga pazniki ne bodo iz same lakomnosti po zlatu pobili. V zimi leta 1941/42 so se ruski vojni ujetniki pritožili zaradi takega ravnanja ter je imela priti v taborišče komisija Rdečega križa. Zaradi tega so okrog 500 ujetnikov zadušili s plinom v kopalnici, da bi sploh prikrili, da so kdaj bili v tem taborišču.

Smrt kosi.

Od 987 internirancev, kolikor jih je 9. oktobra 1943 odšlo iz Italije v Nemčijo, jih je do konca januarja pomrlo nad 200. Dnevno je bilo od 2 do 6 žrtv. Mlinarja Škvarčo z Grahovega v Baški dolini na Goriškem so ustrelili, ker se je na transportu oddaljil za 2 koraka, da bi pil vodo. Druga interniranca so na mestu pobili do smrti, ker ni mogel hoditi. Dr. Nanuta, odvetnika iz Kanala ob Soči, so pretepli, ker ni mogel hoditi. Po petih dneh je za posledicami tega ravnanja umrl. Viktorju Sivecu iz Tolmina je na transportu padel zaradi oslablosti kovčeg iz rok. Gestapovec ga je hotel zato že ustreliti, a mu je drug Nemeec odmaknil cev. Ni pa smel kovčega več pobrati, ampak so mu ga vzeli. V kamnolomu delajo tudi oficirji Srbi, ki že od leta 1941 nimajo nobenih zvez z domom, ker ne smejo pisati. V kamnolomu je delal tudi univerzitetni profesor Pirjevec iz Ljubljane. Pazniki so ga neprestano pretepali in mučili, da je vsled tega umrl. Tako so pokončali tudi dr. Sabca, odvetnika iz Maribora. V Gusenu je še nekaj Slovencev iz Maribora in Kranja, ki čakajo samo še smrti, da jih odreši nepopisnih muk. V kamnolomu večkrat razstreljujejo

mine tako, da pri tem pobijejo po 25 do 50 internirancev.

V decembru 1943 so začeli odbirati mlajše in močnejše ljudi ter jih pošiljati na drugo delo. Nekateri so bili dodeljeni protiletalski zaščiti.

Še na poti domov jim smrt sledi

Pred odhodom so internirancem vrnili njih obleko, vendar so pobrali vse količkej več vredne predmete. Tudi denar je povečini izginil. Od 300 lir so internirancu, ki je to pripovedoval, vrnili le 59 lir. Dan pred odhodom je umrlo v taborišču 8 ljudi, ki so bili že preoblečeni za povratek. Na transportu od Linza do Trsta jih je v vlaku umrlo troje, eden je umrl v Trstu v bolnišnici Regina Elena dan po prihodu, eden pa par dni pozneje. Tisti, ki so srečno prišli domov, so povečini zboleli vsled spremembe hrane. Vsi so izredno shujšani, pravi okostnjaki, prezeblji, zatekli in duševno zbegani. Strogo jim je bilo zabijano, da se o razmerah v taborišču ne sme nikdar nič izvedeti, češ da je zanje še vedno rezerviran prostor v taborišču.

IZ ŽIVLJENJA CERKVE

Jezuiti imajo novega generala

Malo pred začetkom druge svetovne vojne je umrl v Rimu jezuitski general P. Vladimir Ledochovski. Navada je bila, da so kmalu po smrti prejšnjega generala izvolili novega. Toda ker radi vojne ni bilo mogoče, da bi se zbrali zastopniki iz vseh provinc, kakor to zahtevajo pravila, so z volitvijo počakali. Meseca septembra pa so sklicali v Rim generalni svet jezuitskega reda, da bi izvolil novega vrhovnega predstojnika ali generala, kakor mu pravijo. Prišli so prav iz vseh delov sveta. Med drugimi je na pr. neki pater, ki je po sreči ušel smrti v mestu Nagasaki, ko so vrgli atonsko bombo. Med njimi so tudi Kitajci, črnici iz Afrike, mulati iz Amerike. Zastopajo pa vse člane jezuitskega reda, ki jih je čez 28 tisoč.

Sedaj poročajo časopisi, da so novega generala izvolili. Izbrali so ga v osebi patra Janeza Krstnika Janssena, ki je po rodu Belgijec. Poleg tega pa bodo postavili še celo vrsto drugih novih predstojnikov in določili smernice za nadaljevanje dela.

Ker so jezuiti red, ki je najbolj vdan sv. stolici, so šli vsi kapitularni patri z novoizvoljenim generalom na čelu na posebno avdienco k sv. očetu, ki sedaj biva v Castel Gandolfo. Sv. oče jih je sprejel dne 17. septembra. Imel je lep nagovor v latinščini, v katerem jih je opozoril na izredno težke čase, v katerih živimo, in jih bodril, naj ostanejo zvesti svojim pravilom, ker so tako učinkovita za vzgojo svetih in učenih mož.

Za glavnega asistenta slovenskih držav je bil ponovno izvoljen Slovenec p. Anton Prešeren.

Tudi dominikanci so izvolili novega generala

Dominikanci so starejši od Družbe Jezusove. Ustanovil jih je sv. Dominik leta 1215. na Španskem. Dominikanci se v glavnem bavijo s pridiganjem in s šolo. Njihov dosedanji general je bil francoski p. Gillet. Ta pa je sedaj že star in je zato odstopil. Vsled tega so se tudi oni zbrali v Rimu in izvolili novega generala patra Emanuela Suarez, ki je Španec.

Kakor ta dva redova, tako so tudi drugi redovi izvolili nove vrhovne predstojnike, n. pr. frančiškani, kapucini, usmiljeni bratje itd... Novi časi zahtevajo nove ljudi.

Svoboda in spoštovanje vere v Jugoslaviji

V zagrebškem saboru so čutili potrebo, ponorečevati se iz čudežev, ki da se baje po Hrvatski godijo. O tem je že prej govoril maršal Tito v Splitu. »Cerkve bi morale biti prva, ki naj bi nastopila proti takim sleparskim čudežem«, ker je narod vzel svojo usodo sam v roke in ne bo pustil nikomur več, da bi nad njim gospodoval, — tako je izjavil minister Bakarič. Tov.

Taborišče Gusen je kake 4 km oddaljeno od železniške postaje. Ko so vodili ruske vojne ujetnike s postaje v taborišče, so jih na tej poti postrelili 10-20. Kdor je opesal ali se za korak oddaljil od vrste, je bil ustreljen. V krematorijih so sežigali še žive ljudi. Večkrat se je zgodilo, da se je kdo prebudil iz nezvesti, ko je bil že pripravljen, da ga vržejo v peč. V kamnolomu imajo tudi stroj za drobljenje kamenja. Tu so internirance pobijali kar s krampi. Računa se, da je bilo doslej na ta način pobitih okrog 2.000 ljudi. Vseh žrtv nečloveškega ravnanja v taborišču Gusen pa je bilo doslej 46 do 47.000.

Iz paketov so pokradli ujetnikom vsa boljša živila, maščobe, sladkor, čokolade in slično. Zato se priporoča pošiljati le prepečenec ter vanj že pri peki zamešati sladkor in maščobo, zmleta jedra in druge priboljške.

(Zasebno pismo iz tistih dni.)

In take grozote se po svetu še gode. Kdaj postanejo zverine v človeški podobi spet ljudje? Ko se vrnejo h Kristusu, ki tigre spreminja v jagnjeta.

Kata Penjovič, podpredsednica glavnega odbora AFŽ za Hrvatsko, pa je govorila pri tisti seji, da se oni, ki vedo, da je danes zanje vse izgubljeno (duhovniki), izmišljajo razne gluposti (neumnosti) in »pogajave svetaca« (prikazni svetnikov) »za vsi mi, ima nas ovdje, koji imamo priličan broj godina, nikada nismo vidjeli svetaca.« Tudi zadnje četvrtke Kerempča (satiričnega lista) so polne sramotnjave čudežev. — Saj ne trdimo, da je res kaj prikazanj nadnaravnega sveta na Hrvatskem, — nemogove pa ni — a iz tega, da tvarišica Penjovič še ni videla nobenega svetnika, ne sledi, da jih ni in da se ne morejo prikazati njej ali kakim vrednejši osebi. Če bo hotela kdaj v večnosti svetnike videti, bo morala pač spremeniti svoje mnenje o nadnaravnem življenju in obžalovati svoje besede v hrvatskem saboru in vse svoje druge grehe. — Iz listov razberemo, da se vrše romanja naroda k Materi božji zlasti na nekem dalmatinskem otoku. Seveda se Cerkev glede teh prikazovanj še ni izjavila. Zato bi bila vsaka sodba o njih resničnosti preuranjena. Tudi v Lardu in Fatimi so minula leta, predno je Cerkev ugotovila, da je šlo tam za prava nadnaravna prikazovanja.

LJUBA MATI BOŽJA SVETOGORSKA!

V.

Mislím, da sem bil v Peklu samo enkrat pri spovedi. Takrat ni bilo nevala, zato tudi vročine ne. Kam pa sedaj? Pred veliki oltar vendar, da se zahvalim za veliki zakrament božjega usmiljenja. Ko si se dobro spovedal, te samo vleče, da se zahvališ usmiljenemu Jezusu, ki ti je tako ljubezljivo celil dušne rane. Gotovo tudi Materi, na Sveti gori še posebno, ki je zate prosila in bo še prosila. Če se kdaj po spovedi ne spomniš na zahvalo, je tvoja spoved zelo sumljiva. Izprašaj si vest, kaj ni bilo v redu. Najbrže ni bilo pravega kesanja. Morda še kaj drugega narobe.

In kam sedaj? Kamor je bilo najbliže, v kapelico sv. Mihaela. Kako je bila svetla! Na oltarju kip sv. Mihaela. Če mi skrhani spomin prav ve, so to kapelico prizidali takrat, ko so po Jožefovih časih prismojenega spomina obnovili božjo pot na Sv. gori. Prav na god sv. nadangela je priromala iz mesta velikanska procesija. In drugi od arugod. »Vodnik nebeske vojne«, kakor kličemo sv. Mihaela v Leonovi molitvi po sv. maši, je takrat zmagoslavno zapodil »prosvitljenje« satanovo četo v beg. Saj jo bo tudi sedaj, pa bodi še tako skrbno organizirana, še tako zvita, še tako divja, razpletana do zadnjega sela, zasejana v »enakopravni« ženski spol, cepljena v ubogi otroški rod — prišla še v kak kolar. Prav gotovo, saj je porok za to brezmadežno Srca Marijino!

Siromah

OKNO V SVET

Mirovna konferenca hiti z delom, ker so 4 »Veliki« zopet malo bolj podkurili stroj tega vlaka s tem, da so ponovno sestali in ukazali hiteti z delom, tako da bodo tudi plenarne seje mogle biti zaključene do 15. oktobra.

Komisije delajo s polno paro, če-tudi se njih člani malo zgrabijo za laso. Tako je vojna komisija po turni debati sprejela sklep, da Bol-garija ne sme utrditi svojih mej proti Grčiji.

Pri podkomisiji, ki obravnava vprašanje Trsta in njegovega vla-danja, pa ne morejo priti nikamor naprej; tako različna so mnenja glede oblasti, ki naj bi jo imel gu-vernec te nove samostojne države pod nadzorstvom Združenih narodov. Hočejo svobode za tržaško ljud-stvo, piše »Daily Telegraph« 16. 9., a Molotov pomeni ta svoboda le svoboda za komuniste in njih priver-žence ter za nobenega drugega.

Glede uradnega jezika na tržaškem ozemlju so se zedivili, da bodo pri-znani vsi trije: italijanski, sloven-ski in hrvatski. Država bo dobila tudi lastni grb in zastavo.

Odločitev glede italijanskih ko-lonij so sklenili odnesti za eno leto, a prej se bodo še posvetovali z vse-mi zavezniki državam, ki so se med vojno bojevale v Afriki.

Londonški Times piše 24. 9. v dalj-šem članku o Jugoslaviji takole: »Mednarodni svet ne sme niti objektivirati bivše vlade, niti brez-pogojno odobravati jugoslov. vlado. Jugoslavija preživlja dobro revolucijo in brezdvomno bo revolucija uspela. Država se naslanja na Ru-sijo iz dvojnega vzroka: iz ideolo-škega in narodnostnega. Tudi način notranje preureditve gospodarstva je posnela po ruskem vzoru — zla-sti vse nadzorstvo komunistične partije nad vsem socialnim življe-njem. Ta kontrola je zelo učinkovi-ta in, kot vse kaže, bo tudi trajna. Režim se bo držal in so vse druge podмене, da bi se kaj spremenilo v notranji ureditvi države, brez pod-lage, čeprav list pripozna, da je mnogo nezadovoljnosti med držav-ljani. Pa nezadovoljstvo ni še poli-tična opozicija.

Novi režim je že vpeljal marsi-kaj dobrega in koristnega. Življenj-ski pogoji Jugoslavije so se zbolj-šali — največ seveda s pomočjo UNRRE —, pa zaradi tega naj se zapadni zavezniki ne zanašajo, da se jim bo Jugoslavija iz kake hva-ležnosti politično bolj približala. Učvrstili so tam veljavo denarja in dinar stoji trdno. Prometne zveze pridno vzpostavljajo. Narodnostna

nasprotja so vsaj na zunanji zabri-sana.

Režim maršala Tita je trden in treba, da ga zapadni zavezniki sprejmejo, kakršen je, in da z njim računajo. Bilo bi nespametno zani-kati, da se ni Jugoslavija oddelila od zapadnega sveta. A naloga An-glije je, da se dogovori z njo, pred-no se vsa vrata zaprejo, glede tr-govskih, turistovskih in kulturnih stikov. Saj bo v samem interesu Ju-goslavije, da pri tem pomaga, ker ima tudi ona od zapada pričakova-ti dobiček. Zaradi pogajanj glede Trsta so zdaj razmere med Anglijo in Jugoslavijo malo napete, a ob pametnem razumevanju jugoslo-vanske države, da je brezkoristno in nevarno v pasu A zavzemati ka-ko izzivalno stališče, dokler so tu zavezniki, če se bodo dala neso-glasja glede Trsta poravnati.

Tako piše »Times«, ki je eden najbolje informiranih listov v An-gliji. Drugi listi pišejo drugače. Mi si želimo zdravega sporazuma pov-sod, predvsem sporazuma z božji-mi zapovedmi in božjo Cerkvijo.

MOSKVA. Reuterjev dopisnik je stavil maršalu Stalinu več vprašanj, med njimi tudi to, ali je na vidiku možnost nove vojne. Maršal je to odločno zanimal. Vseled tega je nastala velika radost med ljud-stvom ruske prestolnice, ker Stali-nu zaupajo. Strah pred novo vojno je bil tam že močno razširjen. U-gledno je vplivala ta izjava tudi na konferenci v Parizu in pri vladi ZDA in v angleških vladnih krogih.

V ROMUNIJi so se imele vršiti volitve v državni zbor 10. novem-bra, pa so jih spet odložili, češ da imajo ministri časa, pečati se z volitvami, ker so zadržani v Pa-rižu.

V PERZIJi so se začeli upori raznih nemadskih (pastirskih) ro-dov na jugu države. Vlada je odpo-slala iz Teherana čete z oklopnimi vozovi in letala na pomoč mestom, ki so jih uporniki oblegli. Zdaj se vršijo pogajanja med vlado in u-porniki.

MONTREAL v Braziliji sporoča, da bo mogoče nastaniti v tej državi tudi več sto tisoč beguncev, — v glavnem poljedelcev. Tam so boga-te in rodovitne pokrajine še popol-noma neoključene.

ZDA so poslale Rusiji noto, v ka-teri pojasnjujejo, da je treba dati Madžarski gospodarsko pomoč, da se ji omogoči življenje.

JUDJE se še vedno skušajo tajno vtihotapiti v Sveto deželo. A budna angleška mornarica zasači večino ladij, ki plovejo proti Palestini, in

izseljence prepelje na otok Cipr v taborišča. V deželi sami se še ved-no vršijo napadi.

V INDIJSKI CALCUTI se nemi-ri ne morejo poleči. Ker niso mo-hamedanci pristali na načrt enotne Indije in so odklonili stopiti v no-vo indijsko vlado, je napetost med njimi in Indijci zelo velika ter se poroča o umorih in terorističnih napadih, zlasti po večjih mestih.

Na meji severozapadne Nemčije, ki je pod angleško zasedbo, so prišli na sled veliki družbi tihotapev najrazličnejših evropskih narodno-sti, ki so se pečali s črno borzo na debelo. Zaprli so jih že okrog tisoč.

Belgijsko potno letalo se je pone-srečilo v Terranova, se užealo in razbilo. Nekaj potnikov je ostalo pri življenju in so jih po dolgem iskanju našla druga letala ter jim prinesla pomoč.

Zaradi vpliva zelo velikih son-čnih peg so bile vse radijske postaje v Evropi in na skrajnem Vzhodu od 22. do 26. septembra, tako motene, da je obveščevalna služba skoro po-polnoma odpovedala.

Varnostni svet je vrgel v koš pri-tožbo Ukrajine, češ da je Grčija ne-varna za svetovni mir. Kako bo ne-varna, ko je vsaka njena mejašica vojaško močnejša od nje?

Ruski delegat Gromyko je nato načel vprašanje in zahteval, da se ugotovi, koliko tujih čet se nahaja še po raznih državah sveta. Dele-gati raznih držav mu odgovarjajo: ako so zavezniki vojaki še v naši državi, so na našo lastno željo in prošnjo in zato ni nobenega vzro-ka, da bi se ta zadeva obravnavala pred Varnostnim svetom.

Varnostni svet je ruski predlog, da bi se prestele in popisale čete zaveznikov po tujih državah, zav-rpel s 7 glasovi proti 2. Predsedoval je tej seji sam Gromyko in je kar čudno pogledal po delegatih, od katerih je njegov predlog dobil le 2 glasova, — ter je zaključil sejo.

OBHAJAJMO DOSTOJNO PRVE PETKE IN PRVE SOBOTE!

Prvi petek:

Pri Sv. Ivanu in v stolnici o-bičajne pobožnosti.

Slovesna ura čiščenja v stol-nici ob 8. uri zvečer.

Prva sobota:

V stolnici ob 6. uri zjutraj sv. maša s petjem, premišljevanjem in posvetitvijo brezov. Sreč Marijinemu.

MOZJE IN FANTJE!

Vaša običajna pobožnost pred prvo nedeljo v mesecu bo v so-boto 5. X. ob 6. uri zvečer pri Sv. Antonu

Socialno vprašanje

(Nadaljevanje)

V. KAJ JE KAPITALIZEM

Kapitalizem lahko pomeni troje:

a) časih pomeni kar gospodar-stvo, ki se vrši z značilno uporabo »kapitala«; kapital pomeni tu tvar-na »sredstva gospodarjenja (stroje, surovine, denar, prometna sred-stva);

b) bolj navadno pomeni gospodar-stvo, ki v njem lastnik kapitala ali podjetnik najema tuje delo (tuje »delovne sile«, delavce);

b) še bolj navadno pa pomeni gospodarstvo, ki si v njem kapital lasti čezmerno moč nad delom, ta-ko, da delo odušurko izkorišča.

Ali je kapitalizem zlo?

Ločiti moramo kapitalizem in ka-pitalizem.

a) Če znači kapitalizem le gospo-darstvo s stroji, tako gospodarstvo ni zlo; še več, drugačno napredno gospodarstvo celo možno ni.

b) Če znači kapitalizem gospo-darstvo, kjer kapital najema tuje delo, tudi takšno gospodarstvo ni še nuj-no zlo, če le daje delu, kar delu gre, to se pravi, če podjetnik najema de-lavcev za svoje podjetje, takšna na-jemniška pogodba ni nujno ne-urayna in nedopustna, ako le pod-jetnik delavcem nepošteno ne izko-rišča in jim daje pravično plačo.

c) Kapitalizem v tretjem pome-nu je pa vedno zlo, veliko zlo, odu-ruštvo, ker uirgava delavcem v tej ali oni obliki zaslužno plačo, zadržu-je delavskega zaslužka pa spada po krščanskem nauku med »vnebo-vpijočo greho«. Pravimo v tej ali oni obliki: odušurstvo je že tudi, če pod-jetnik delavcem ob isti plači samo-voljno podaljšuje delovni čas, ali če jim nalaga pretežko delo, ali če njih stisko kako drugače izrablja.

Kakšen je današnji kapitali-zem?

Današnji kapitalizem je na splošno kapitalizem tretje vrste, to je kapitalizem, ki delavce bolj ali manj izkorišča.

Dandanašnji kapitalizem je nam-reč gospodarstvo, ki se je v njem takorekoč »utelesil« gospodarstvi li-beralizem. To gospodarstvo je na-ravnano vse na dobiček in na čim večji dobiček. Vodilo mu je mamoni-zem. Delavce to gospodarstvo to-liko upošteva, kakor upošteva stro-je: gospodarstvo tem več donaja, čim bolj se stroji izrabljajo, tako tudi, čim bolj se izrablja delovna sila delavcev.

Vse to gospodarstvo pravi Pij XI., je »strašno trdo, kruto, brezsrčno«. (Qua 109).

Ne hlepi pa samo po bogastvu, temveč tudi po moči. Bori se za go-spodarsko moč, bori se za moč nad državo in državo »sasuznjuje« (Qua 109); bori se z državno močjo zoper druge države za gospodstvo in sa-modržstvo po svetu (imperializem).

Tako je kriva tudi razdorov in strašnih vojska (prim. svetovno voj-no).

Kakor pa je liberalizem zanesel v gospodarstvo razbrdan in grd po-hlep, tako je ta »nenasitni pohlep po bogastvu in časnih dobrinah za-čel mamiti vse ljudi. Ko so voditelji gospodarstva krenili s prave poti, je bilo le naravno, da je tudi delov-no ljudstvo začelo drveti v isto brezno; tem bolj, ker so premnogi podjetniki zlorabljali svoje delavce kot mrtve orodje, brez sleherne skr-bi za njih duše, da, brez vsake misli na kaj višjega«. (Qua 135).

Tako je kapitalizem kriv ne le gospodarske bede, temveč tudi du-hovne bede delovnih stanov.

Ali v vsem sodobnem gospo-darstvu vlada odušurški kapitali-zem?

V nekem smislu da, v nekem smi-slu ne. To se pravi: Mnogo podjetni-kov je poštenih, ki nikomur ne bi hoteli storiti krivice in ki tudi de-lavcem hočejo dobro, ki torej niso zasebni kapitalisti v slabem pomenu besede.

Vendar je moč zlega kapitalizma tako silna, da tudi poštenu podjetni-ki radi konkurence ne morejo dati delavcem takšne plače, kakršna bi jim po pravici šla. Če bi jo vendar hoteli dati, bi sami gospodarsko propadli in v propast potegnili tudi delavce.

Četudi torej mnogi podjetniki tu-di sami »bsojajo kapitalizem, se vendar ne morejo popolnoma osvoboditi samosilja kapitalizma, ki da-je sodobnemu kapitalizmu »posta-ve«, dolga plače, cene, obresti in je kriv velike sodobne gospodarske in duhovne bede.

Res moč kapitalizma nekoliko o-mejujejo socialni zakoni, a teh zaka-nov ni dal kapitalizem, ampak so jih delovni stanovi proti volji ka-pitalizma izsilili.

Vendar dosedanj socialni zakoni nikakor ne zadostujejo, da bi strli moč in odušurški pohlep kapitalizma.

Katera je torej sklepna bese-ča o individualizmu?

Individualizem je rodil gospo-darski liberalizem, gospodarski libera-lizem je rodil kapitalizem, kapitali-zem pa pomeni za delovne stanove bedo in gorje.

Individualizem je obetal, da bo človeštvo osrečil, a ne le da svojih čbetov ni izpolnil, je prinesel mar-~~~~~

Pastirček je izšel

v svojem srečnem domu. Podpiraj moj trdni sklep, da postanem tako vreden tvoje junaške žrtve. Na svi-denje, sestra, v svetih nebesih!«

Nežno jo je pobožal po svetlih la-seh, v katerih se je belil mirtin ven-ček nevestice Kristusove.

Stopil je nato k mami Marjeti in ji segel v roko:

»Z Bogom, mama Marjeta, ne vem, če se bomo še kdaj videli. Pozabil pa vas ne bom nikoli. Kar sem se pri vas naučil, bi ne mogel poplačati z vsemi zakladi sveta. Hvala vam za vse. Tudi na dečka ne bom pozabil, lahko jo boste dala v šole, če bosta imela veselje za to.«

Mama Marjeta ga je zmedeno gledala:

»Gospod Pavle, ali nas tudi vi zapuščate!«

»Moram, mama Marjeta, Bog me kliče drugam. Molite zame!«

Tiho je stopil še do spečih dečkov in jo poljubil na čelo. Nista se zbu-čila.

Mama Marjeta ga je spremila še do konca dvorišča. Kakor bi bil njen otrok, ga je nežno objela in prekrizala na čelo, usta in srce.

»Bog z vami, Pavle!« je z ginje-nim glasom zašepetala.

»Hvala vam, mama, vaš trojni blagoslov me bo sedaj spremljal v življenje.«

Odšel je po klanec navzdol, za njim so gledale solzne oči mame Marjete.

Vasica spodaj je še snivala v lahni megli, vrhove gorā pa so že pozlatili prvi žarki zore, obetajoč lep sončni dan.

(Nadaljevanje)

Marfanka:

(19) Marjetica

Pavle je stopil v sobo k Marjetici. Zraven postelje je sedela mama Marjeta. Neizmerna bolečina, a tiha in vdana, je bila razlita na njenem obličju.

Marjetica se mu je komaj vidno nasmehnila; njen topli pogled je objel spol zvezdnatih marjetice:

»Na Dolgem brdu si bil?« ga je začudeno, komaj slišno vprašala.

»Da, Marjetica, in prinesel sem ti njegov najlepši pozdrav. Sedaj bo-do cvetele sarno še tobi v veselje in svetlo upanje.«

»Hvala, Pavle,« se mu je vdano nasmehnila.

Pavle je uvidel, da jo vsako, tudi najmanjšo govorjenje na smrt utruja. Tako rad bi ji povedal svoje sanje, pa si ni upal. Tiho je sedel zraven nje in se zazrl v njen izmu-čeni obraz.

Proti poldnevju se je Marjetice polastil čuden nemir. Zbegano je njen pogled taval po sobi in se u-stavil na mami:

»Mama, ...moje ure so štete, ...ču-tim, da se mi bliža smrt. ...Mama, ne žaluj preveč za menoj. ... Hvala ti za vse ...in odpusti mi, če sem te kdaj razžalila ...mama, na svidenje v nebesih!...«

Podala je mami roko in mama jo je objela in poljubila, srce pa se ji je trgalo od pridržanega trpljenja: »Moj zlati otrok, nimam ti kaj od-pustiti, vedno si bila poslušna in dobra. Bog naj te sprejme v sveta rebesa.«

Cirilček in Metodek sta glasno zaihtela.

Stisnila sta se k Marjetici in než-no božala njena smrtno blede lica. Marjetica ju je hotela potolažiti, a še sami so začele po licih vreti solze.

Čez čas je njen utrujeni glas spet povzel:

»Bratca moja nad vse ljubljena, ne jokajta... Jezus, ki ga tudi vidva tako ljubita, me kliče k sebi... Dajta mu z veseljem vajino sestrico... O-stanita pridna, pa Boga ne pozabi-ta nikoli...«

Utrujena je umolknila in zaprla oči. Na njenem bledem čelu so se že pojavile prve kapljice smrtnega potu. Sunkovito je dihala in njene roke so začele že rahlo trepetati. Zbrala je še poslednje moči, kakor da bi hotela samo za hip še ubežati smr-tnemu boju. Njen že v večnost str-meči pogled se je zazrl v Pavla.

Približal se ji je in z obema roka-ma objel njeno ponujeno roko.

»Pavle, ...na svidenje v nebesih! ...Obljubi mi še enkrat, da boš iz-polnil, za kar sem te prosila...«

Komaj slišen je bil njen glas, da se je moral Pavle skloniti prav niz-ko k njenemu obrazu:

»Bom, Marjetica, tvoja prošnja bo sedaj zame najsvetejša in edina dolžnost!«

Kot za pečat svoje slovesne objlube je Pavle pritisnil na njeno čelo svoj zadnji poljub.

Marjetica pa ga ni več občutila; k njeni postelji je že stopil angel smr-ti. Razprostrl je svoje peroti in nji-hova senca je polagoma padala raz Marjetičino lase na čelo, oči in lica in silila vedno nižje k njenemu srcu. Mama je poiskala v predalu bla-

goslovljeno svečo, jo prižgala, nato pričela z glasom, ki se ji je lomil od neizmernе bolesti. počasi moliti mo-litve za umirajočo.

Ihte sta ji Cirilček in Metodek odgovarjala.

Pavle je molče poslušal, do dna prevzet od silne veličine smrti, ka-tere nihče ne more zavrniti, še manj ji uteči.

Vedno težje je Marjetica sopl, mama jo je dvignila in jo naslonila na svoje srce.

Skozi odprto okno je priplavala mehka pesem opoldanskih zvonov. Vabeče in milo je pozvanjala, da se je umirajoča deklica na materinem srcu še zadnjič zavedla. Razširila je oči in z izrazom neizmerno pokojne sreče zastrmela skozi okno v opojno dehteči sončni dan.

»Mama!... Pavle!... Kličejo me... Na svidenje!...«

Glavica ji je trudno omahnila na mamino srce, njena čista duša pa je odhitela navzgor v večno srečo in pomlad.

Vsa s cvetjem odeta je ležala Ma-rjetica na mrtvaškem odru.

Vse cvetje, kar so ga premogli vaški vrtovi, so dekleta potrgala in z njim okrasila svojo drago soses-tro.

Opojni vonj snežno belih lilij, vrtnice in domačih uageljnov se je mešal z vonjem gorečih sveč, z iskreno molitvijo deklet, ki so se ne-prestano vrstila pri mrtvaškem odru.

Pavle, ki je takoj po Marjetičini smrti odšel v vas, se je proti večeru spet vrnil.

Na Marjetičino srce, kjer se je na snežni belini obleke lepo odra-

več zlasti delovnim stanovom silno gorja. Individualizem z gospodarskim liberalizmom in kapitalizmom je kriv, da narašča med delavci gnev in odpor proti sodobni družbi, ki žene vedno večje množice v socializem, komunizem in revolucijo.

Domače novice

VPISOVANJE NA STROKOVNO ŠOLO V GORICI

V ulici »Croc«, v poslopju nekdanjega Šolskega doma, 11. oktobra, se bo vršilo do 12. oktobra od 8-12. in od 14-15. ure vpisovanje v prvi in drugi razred. — Vsa navodila daje vodstvo šole.

LIBUŠNJE

Minulo zimo so poznani zločinci oskrunili kapelico ob cesti v Smast. Bogoskrbnstvo je zbudilo obče zgražanje vernega ljudstva, ki je že takrat na primeren način skušalo zadostiti Bogu za tako žalitev. Pozneje so pri obdelovanju našli polomljeno podobo, oziroma kip Križanega, ki je običaj v grmovju v strmini pod cesto. Kasneje so našli še eno roko. Tvrdba Bardusco v Gorici je nadomestila, kar je še manjkalo, in popolnoma obnovila sv. razpelo. Spomin povišanja sv. Križa, prav za prav naslednjo nedeljo smo izbrali za dan, ko slovesno zopet namestimo križ v osamelu »znamenje«. Po nedeljski sv. maši je preč. g. pater Gracijan, frančiškan, po izbranih besedah slovesno blagoslovil oskrunjeno in sedaj obnovljeno razpelo. Nato so ga fantje dvignili, da ga nesejo v pobožnem sprevodu h kapelici, katero so dekleta iz obeh bližnjih vasi okusno okrasile. Sledila je duhovščina. Sprejati in za blagoslovljenim križem se je uvrstilo številno ljudstvo in molilo žalostni del rožnega venca. Po blagoslovitvi »znamenja« in primernem nagovoru g. pridigarja, ki nas je opozoril, da je križ najbolj pomenljivo znamenje ljubezni božje do nas in da je prav, da smo zadostili za grdi zločin, smo se po pesmi »Kraljevo znamenje križ stoji« razšli s ponosno zavestjo, da smo izvršili svojo versko dolžnost. Sklenili smo, da bomo vedno branili svetinje naše sv. vere.

Tudi naslednja nedelja ni bila brez zanimivosti. Cerkveni pevski zbor nas je presenetil s koncertom. Marljivi organist in pridni pevci so poskrbeli za pester spored ter nas prijetno zaposlili nad eno uro pred popoldanskim blagoslovom. Nič nismo bili nevoljni, ko nas je cerkovnik opozoril na priporočeni prispevek v prid pevskemu zboru. Pevci so po službi božji zunaj cerkve navrgli še nekaj pesmic, ki so enako zbudile zanimanje prijateljev

lepega petja. Želimo, da prvi koncert ne bi bil zadnji.

Verska svoboda - in ljudska volja

V pasu B so imeli pred začetkom šol. leta učitelji svoja zborovanja. Povsod so sklenili, — seveda na ukaz od zgoraj — da se šolsko leto začne brez sv. maše, ponk pa da se začne in konča brez molitve. Torej šola, ki ne sme nič več imeti opravka z Bogom.

Mi bi opozorili šolske oblasti, da do ratifikacije mirovnih pogojev tudi v pasu B Cerkev ni še ločena od države, ampak da morajo jugoslovanske okupacijske oblasti po mednarodnih zakonih še spoštovati naredbe, ki so jih našle v naših primorskih krajih ob svojem prihodu.

A še lepše je to, kar nam poročajo o toliko hvalisani »ljudski volji«. V nekem južnejšem kraju pasu B matere niso bile, kakor niso nikjer, zadovoljne s tako »svobodo vere« in so sklicale na sestanek domačega skupina AFŽ. Uprle so se temu sklepu učiteljskih konferenc in so zahtevale: šolsko leto se začne s šolsko sv. mašo in v šoli naj otroci molijo kot vsa bivša leta, odkar šola posluša.

Tajnica AFŽ je matere tolažila, češ da ni nikjer takega ukaza za u-

kinitve molitve, to da je le laž in reakcionarna propaganda. In matere so šle v dobri veri domov. »Kako je ta propaganda nesramna, da se tako na debelo laže!« — so se tolažile.

Naslednji dan pa je prišla k istim ženam neka dobro informirana rdeča žena, pa jim je povedala, da je taka prepoved šolske maše in molitve resnično dana, a to popolnoma opravičeno, ker so župniki bili in so še danes hudi nasprotniki osvobodilne fronte, slovenskega ljudstva, demokracije in svobode.

Kaj bodo sedaj storile matere in gospodinjice, ki so vpisane v AFŽ, ne vemo. To bodo pač lahko razumele, da njih volja nič ne veja in da je pravljica o »ljudski volji« te slepilo za neuke ljudi. Neka funkcionarka na višjem uradu je povedala bolj po resnici: »Ljudska volja je to, kar hočemo mi.«

Dokler človek ni še ujet v kletko KP, SKOJ, AFŽ, SIAU i. t. d., mu pojejo prelepo pesem o svobodi vere in ljudski volji, ko je pa ptiček ujet, se lepa pesem spremeni v bridko spoznanje: zdaj nosim okove »ljudske nevolje«, a si pomagati več ne morem.

Mi dodajamo še: župniki niso prvotni OF, ker je osvobodilna, ampak ker že dolgo vedo, kar ljudstvo šele zdaj spoznava, da je namreč komunistična in protiverska. Drugače bi med nami ne bilo spora.

GLASOVI IZ LJUDSTVA

Pismo iz Brd

14. IX. 1946

Bog živi!

Dovolite, g. urednik, da tuoi jaz izrazim svoje zadovoljstvo s pisanjem in mislimi premmogih Vaših dopisnikov in bralcev, a priznati moram, da je nam ženskam laže vzdigniti škaf kot pero.

Prav te dni sem mislila na zloglasno gibanje »los von Rom«, proč od Rima. Tedaj sem kupila »Slovenskega Primorca« in prav v tisti številki našla temeljiti članek, ki govori o pogubnosti takih pokretov, ki pomenijo ne le proč od Rima, ampak proč od cerkve Kristusove in Boga samega. Takega pouka bi si želela tudi o loži. Kaj mislijo o kži ljudje brez vere, že vemo. Radi bi pa vedeli, kaj pravi k temu vprašanju Cerkev in kaj pravite Vi, naši duhovniki, od katerih edinih dobivamo v sedanjih dobi zmede in lažnive propagande čistega napoja resnice v posodi nesebične ljubezni. — Kar nas je zrelejših ljudi, ki se ne moremo zadovoljiti z izbruhi slepih strasti raznih govornikov na mitingih, si zelo želimo slišati tudi »drugi zvona«, da si potem ustvarimo o raznih vprašanjih jasno sodbu.

Tudi v naši vasi je nekaj ljudi, ki sovražijo Vaš list kot peklensček svetli križ. Tudi taki in predvsem taki, ki ga nikoli ne berejo, so prav nerazumljivo besni nanj. Se najbolj se v tem pogledu čudimo tistim, ki se imajo za dobre katoličane ter še hodijo v cerkev. Kako je mogoče, da veren človek sovraži tisti list, ki edini brani vero, moralno, duhovnike in vse tisto, kar mora biti vsakemu katoličanu svet? To so pač le svetohlinci in svetohlinke, nikakor pa ne verniki, ki bi Boga častili v duhu in resnici.

»Vezuvi«, ki bruhajo srd in sovražstvo na Vaš list in vsakomur, ki ga bere ali kakor koli podpira, surovo grozijo, so zame najboljši dokaz, da je Vaš list pravi glasnik resnice. Sovražijo ga samo sovražniki resnice in vsake morale.

Moj spomin je zelo slab, a mislim, da sem slišala ali brala o Gamaliele, ki je dal visokemu zboru svet, naj ne preganja apostolov in krščanstva, kajti to se bo samo razsulo, ako je človeško delo. Če je pa božje, se bodo ljudje zastoj trudili, da bi ga uničili. In to delo se je že zdavnaj izkazalo za božje. Čemu se torej zaganjajo vanj naši komunisti? Ta mižnja proti Vašemu listu

je mržnja proti krščanstvu in je znak odpada od njega ter izlajstva nad Bogom in narodom. — Tretje izključujem. Ali ste tudi Vi tega mnenja?

Glede komunizma je moje mnenje sledeče:

Dobro kmet molze kravo pri gobcu. Komunizem, ta novi ljudski gospodar pa molze svoje ljudstvo ne pri ustih, ampak samo pri njegovem žepu. Saj ne nudijo ljudstvu drugega, kot le večne veselice, pise, pobiranje denarja za vsakovrstne stvari, od katerih pa revno ljudstvo nima nobene koristi. Mi se večkrat sprašujemo, kam gre toliko denarja in kdaj bo napočila ura, da bo imelo ljudstvo tudi kako korist od vseh žrtev, ki jih je doprineslo in jih še doprinese. Zdi se, da so vse žrtve le za uveljavljanje materializma in brezbožnosti med našim narodom in morda potem propagande, ki jo naš kmet plačuje, tudi me sosedi Furlani.

Kaj mislite k temu? Mi ubogi zapeljanci smo mislili na prejetanje darov, a dobili smo le dajate. O razočaranje, kako si grenko!

A Bog daj, da bi vsi ti udarci bili zdravični vsaj za tiste, ki so bili med osvobodilno borbo resnični idealisti!

Bog z Vami!

Žena iz Brd

Na ta in podobna vprašanja dobite odgovor že v prejšnjih štev. našega lista. Marsikaj pa bomo o vsem tem še napisali, ako Bog da. Veseli nas, da naše ljudstvo začneja misliti s svojo glavo. Uredništvo.

Vojko piše...

Pa ne z Vipavske, ampak iz Brd. Veliko piše in dobre misli ima, ampak njegova pisma so tako strašno dolga in včasih tako nejasna, da jih ne moremo objaviti, kakor so. Ne bi pa hoteli, da bi nehal z dopisovanjem, kajti njegovi spisi nam odpirajo pogled v dušo našega ljudstva. Prav posebno pa nas veseli, ako mladi fantje, ki so toliko trpeli in žrtvovali za časa osvobodilne borbe, sedaj očitno izpovedujejo, da širjenje komunizma in moralno kvarjenje slov. ljudstva ni bil ideal, za katerega so šli v borbo.

Vojko piše to pot o strupenem sovražstvu, ki ga bruhajo razni govorniki na mitingih proti duhovnikom, veri, Cerkvi in Slovenskemu Primorcu. Pravi, da je res tudi v Cerkvi človeški element, ki včasih ne dela časti Kristusu in škoduje krščanstvu. Toda prav ta človeški element se najrajši družji z govorniki na mitingih in označuje Slovenskega Primorca za »zastupljiveca naroda«. Prav ta človeški element bi rad učil Cerkev ljubezni, potrpežljivosti, razumevanja novih časov in s tem pravega krščanstva,

naprednega krščanstva, progresivnega krščanstva.

Nadalje pravi, da bi govorniki na mitingih, ako bi bili gotovi svoje stvari, nikakor ne besneli tako, kakor je njih navada. Zlasti bi ne besneli proti Slovenskemu Primorcu, ki zagovarja stvar, ki je po njihovem mnenju obsojena na smrt in prav nič več ne pomeni. Slovenski Primorec in tisti, ki se zbiramo okrog njega, ne poznamo sovraštva, nikogar ne napadamo, nikogar ne obrekujemo, nikomur ne grozimo, nikogar ne odvajamo, nikogar ne pobijamo. Mi gledamo s pomilovanjem na uboge propagandiste pogrešenih idej, ker smo gotovi, da dobra stvar prej ali slej zmaga. Naši nasprotniki pa nimajo pokolja in besnijo ter se penijo, ker pač svoje stvari niso gotovi, ker jim vest pravi, da se borijo za nekaj nemogočega, za nekaj, kar ne more imeti trajne vrednosti. Tako je besnel Hitler v dobi, ko je njegova zvezda že zahajala in si kratkotalno ni mogel predstavljati, da bi njegova pot bila pogrešena — in njegova borba izgubljena.

NAŠ MIR IN NJIHOVO DIVJE SOVRAŠTVO PRIČATA, KJE JE RESNICA IN KJE ZMOTA.

OGLAS

Družina v Rimu išče priletniško služkinjo - Slovenko. — Zglasiti se je treba osebno ali s pismom pri Giuliana Famularo. Via Crescimbeni N. 1, Roma.

IZREDNI OBČNI ZBOR Slovenskega Alojzijevešča v Gorici

Upravni odbor Alojzijevešča v Gorici vabi člane na izredni občni zbor, ki se bo vršil v prostorih Alojzijevešča v petek dne 11. oktobra ob 10. uri.

DNEVNI RED:

1. Poročila.
2. Dopolnilne volitve Upravnega odbora.
3. Slučajnosti.

ODBOR

Darovi

Čitatelji in ljubitelji Slov. Prim. iz M. 650; iz Pevme 100; kanalski romarji na Mar. Celju 760; preljudba svoboda, o kje si doma, Krik iz Bezone 100; N. N. 100; Beli Janez 100; N. N. z juga 800; K. M. za begunca Urha 200; resničoljubni iz Sežane 400; zavedna krščanska dekleta in družine iz cone A in B z željo, da bi dočakali pravo in pošteno svobodo v vseh delih in ne tako, kot nam jo obetajo komunisti, 800. Bog povrni!

Odgovorni urednik
mr. ALOJZIJ NOVAK
Tiskano z dovoljenjem A. I. S.
Tisk. G. Lucchi - Gorica

Na Žefov poziv, naj nemudoma zapusti svoj dom, je Urh takoj spravi svoje bogastvo ali svojo revščino v vrečo in se takoj podal proti Gorici. Po poti je zmolil kakih deset rožnih vencev, da bi mu tega blaga na meji ne zaplenili in da bi medtem ne prišel že tudi ukaz, da ga morajo ustaviti radi govora po radiu. Ko je šlo vse po sreči, se je oddahnil in pri sreču mu je bilo nekako tako kot Lotu, ko je bil srečno ušel iz goreče Sodome in Gomore.

V Gorici so ga čakali darovi plemenitih darovalcev in tudi razna pisma prijateljev in znancev. Med njimi je bilo tudi pismo nekega Jerončiča iz ročinjskih gor, ki mu piše o »progresivni reakciji«, ki se je pojavila proti komunizmu v njegovi domači vasi. Pismo je bilo zelo dolgo in zato ga je začel brati šele na poti od Pevme na Oslavje, ko je bil popolnoma sam. — Urh je bral prav počasi, kako se ta reakcija drži, oziroma omahuje med raznimi »čč«. Kaj če obvelja francoska črta? Kaj če pridemo

pod Italijo? Kaj če ostanejo tu še mnogo let zavezniški? Kaj če nastane nova vojna? Kaj če se bo dal komunizem od Rittiga in Mikuža krstiti? Kaj če se bo zdelo komunistom politično bolj modro, da pobijanje shranijo za boljše čase? Kaj če bodo začeli svoje idejne nasprotnike še bolj preganjati in klati?

To stvar je bral Urh in si mislil: še eno bi rad povedal v Parizu. Če nas mislite izročiti za stalno komunizmu in s tem dopolniti zločine, ki ste jih zagrešili nad slovenskim narodom v zadnjih letih, napravite nam vsaj to uslugo, da dočakamo srečno zadnjo uro v milosti božji. Vse poštene Slovence, ki še nekaj dajo na vero, moralo in večnost, zberite na kakem velikem polju, morda kar na Kosovem polju. Tja pošljite tudi vse duhovnike božje — t. j. Kristusove. Ti naj nam pridigajo sv. misijon en meec in ob sklepu pošljite atomsko bombo nad nas, da dosežemo vsaj večno kraljestvo, ko nam ni mogoče dočakati prave sreče in svobode na zemlji. — Tako napravite z nami, vi pa glejte, da se končno dogovorite v vseh ostalih vprašanjih vsaj do konca sveta, da vas božji sodnik na najde v Parizu.

Tako je bral in premišljeval Urh, ko zasliši iz neke hiše ženski glas: »Čujte, vi mož, ali niste Urh iz Vrtovina?«

»Seveda sem in ni me sram tega imena in niti ne svojega žaklja.«

»Če ste vi, in gotovo ste, saj vas

poznam iz Slovenskega Primorca, potem stopite malo k nam. Gotovo ste že žejni in lačni. Poštene popotnike radi sprejemamo.«

»Glejte božjo previdnost, ravno kar sem mislil, da bi stopil v kako gostilno. Pa kdo more vedeti, kam se v takih časih lahko zaleti, ko imata resnica in pravica toliko sovražnikov.«

Urh je stopil v hišo, ki je bila zelo revna, pa snažna in mu je napravila najboljši vtis. Gospodinja, vdova, je bila videti prava krščanska žena iz najboljše preteklosti našega naroda. Tudi njena hči se mu je zdela vsa drugačna, kot so povprečne današnje ničemurne plesalke in kričanke. Bili so tam še nekateri otroci. Vsi in vse mu je napravilo tak vtis, da je prav rad sedel za mizo, na katero je gospodinja postavila nekaj pijače in pri-grizka.

»Ne zamerite, da sem vas kar tako ustavila, toda dandanes si človek prav želi koga, s katerim bi se mogel prav zaupno pomeniti. V naši okolici je težko dobiti takega človeka, ker so premmogi kakor ob pamet. Ni več misli in razumnega govorjenja, ampak sama strast in nerazodno ponavljanje tistega, kar ljudje slišijo na mitingih. Pa ke bi razodne ljudi le smešili, ampak ti ljudje vsakomur, ki nima njihovih misli, tudi grozijo in marsikaterega so že odvedli in pobili. Tudi jaz sem imela sina pri partizanih. Šel je med nje iz narodnega idealizma in se prav junaško boril.

Toda ko je spoznal, kake načrte imajo komunisti, je začel ugovarjati. Radi tega so ga začeli prezirati in mu groziti. Fant jim je ušel, a so ga našli in ubili. Vse upe sem stavila nanj. Zdaj se moram sama ubijati s svojo družino. Glejte, tako sem osvojen! In rada bi do-prinesla to žrtev, ako bi bila našemu narodu v prid. Toda slabo kaže. Najbolj me boli, da duhovnike in vero preganjajo in da mladino tako kvarijo. Samo divjaštvo in surovost nam raste pred očmi. Kaj bo iz tega? Bojim se, da bo ta rod zgubil častno in večno domovino.«

»To je, kar tudi mene zelo boli. Vsak dan imamo več dokazov za to, da bomo postali pravo peklensko ljudstvo, ako poidemo po tej poti naprej. V Jugoslaviji in tudi že v coni B prav nič več ne skrivajo svoje popolne brezbožnosti. V neki šoli je učiteljica dopovedovala otrokom, naj ne ubogajo matere, češ da ji dolgujejo le tri kile mesa in devet litrov mleka. Na nekem učiteljskem tečaju je rekel profesor, da učiteljice, ki še hodijo k maši, niso vredne, da bi vzgajale naše otroke. Neki učitelj je dopovedoval otrokom v 4. razredu, da so duhovniki tako pokvarjeni, da bi jih otroci, ako bi jih poznali, prav nič ne ubogali, ampak bi jih pobili ter vse cerkve porušili. — Kar se pa starejši mladine tiče, je dovolj, kar sem od zanesljivih prič zvedel glede mladine, ki hodi na množično udarno delo, o katerem toliko pišejo. Med to mladino se širijo spol-

ne bolezni in moralna pokvarjenost je skoro splošna in popolna.«

»Gospod Urh, ne pripovedujte mi tako strašnih reči. Meni je že tega dovolj, kar na svoje oči vidim in na svoja ušesa slišim. — Toda kako bo z vami? Brala sem, da greste k prijatelju Žefu. Ali se ne bojite, da padete med kake tolovaje? Ne zamerite. Kolikor poznam razmere, se čudim, da ste prišli srečno do tu. K sreči v okolici le malo berejo Slovenskega Primorca in tako vas niso spoznali. Toda... bojim se za vas. Veste kaj? Jaz vam podarim obleko svojega rajnega sina in njegov klobuk. Tako boste bolj varno hodili, ker vas nihče ne bo spoznal. — Toda previdni bodite v govorjenju. Ne bom vas učila lagati, ker laži je na svetu že preveč. Toda to vam pa že priporočam: govorite s takim navdušenjem o pravi svobodi in borbi za svobodo, saj to hočemo mi bolj kot oni, da bodo vsi ti trknjeni ljudje mislili, da ste eden najhujših partizanov. — Saj to ne bo greh.

Toda pravemu komunistu nikar nič ne zaupajte, četudi se pri kaki kapelici prekrži ali se v cerkvi trka na prsi. Če bi takemu zaupali, bi se vam po pravici vsi pametni ljudje smejali in bi kaj kmalu pri brihtnih Brich prišli od ugled, ki ste si ga pridobili po vsem svetu.«

Bilo je že pozno popoldne, ko je Urh ves prenovljen in pokrepčan zapuščal hišo vdove Barbare.